

УЗЗ Науковий вісник Ужгородського національного університету: Серія Право. Випуск 14: Частина 2. – Ужгород:
Поліграфцентр «ЛІРА», 2010. – 256 с. – В 2-х частинах.

ББК 72.96:67
УДК 001:34

Наукове видання

**НАУКОВИЙ ВІСНИК
УЖГОРОДСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ**

Серія ПРАВО

Випуск 14

Коректура • авторська

Комп'ютерна верстка • *Реш Рената*

Оригіналмакет виготовлено в «Поліграфцентрі «ЛІРА»
Серія ЗТ № 24 від 7 листопада 2005 року.

Формат 64x90/8. Гарнітура Times New Roman.
Папір офсет. Друк ризографічний. Ум. друк. арк. 34,2. Замов. № 1427. Тираж 300 прим.

**Відруковано в «Поліграфцентрі «ЛІРА»,
88000, м. Ужгород, вул. Митрака, 25, тел./факс: (0312) 61-54-99.**
*Свідоцтво про внесення до державного реєстру видавців, виготівників
і розповсюджувачів видавничої продукції.
Серія ЗТ № 24 від 7 листопада 2005 року.*

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

**НАУКОВИЙ ВІСНИК
УЖГОРОДСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ**

Серія

ПРАВО
Випуск 14

Частина 2

Ужгород – 2010

ББК 72.96:67
УЗЗ
УДК 001:34

Журнал включено до переліку науковофахових видань України, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук з юридичних дисциплін.

Постанова президії ВАКУ України № 205/5 від 8 червня 2005 року

Проведено перереєстрацію видання Постанова президії ВАКУ України від 8.07.2009 року №1-05/3

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор:	Бисага Юрій Михайлович , доктор юридичних наук, професор, Ужгородський національний університет, завідувач кафедри конституційного права та порівняльного правознавства Ужгородського національного університету;
Заст. гол. редактора:	Гарагонич Олександр Васильович , кандидат юридичних наук, доцент, Академія адвокатури України;
Вчений секретар:	Белов Дмитро Мирколайович , кандидат юридичних наук, доцент, Ужгородський національний університет;
Члени редколегії:	Бобровник Світлана Василівна , кандидат юридичних наук, професор, проректор, Київський університет права; Булеца Сібілла Богданівна , кандидат юридичних наук, доцент, Ужгородський національний університет; Воронова Лідія Константинівна , доктор юридичних наук, професор, академік Академії правових наук України, Київський національний університет ім. Т.Г.Шевченка Гомонай Василь Васильович , кандидат юридичних наук, доцент, Ужгородський національний університет; Греца Ярослав Васильович , кандидат юридичних наук, доцент, Ужгородський національний університет; Грошевій Юрій Михайлович , доктор юридичних наук, професор, академік Академії правових наук України, Національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого, завідувач кафедри кримінального процесу; Дзера Олександр Васильович , доктор юридичних наук, професор, член кореспондент Академії правових наук України, Київського національного університету ім. Т.Шевченка, завідувач кафедри цивільного права; Козюбра Микола Іванович , доктор юридичних наук, професор, член кореспондент Академії правових наук України, завідувач кафедри державно-правових наук Національного університету «Києво-Могилянська академія»; Колодій Анатолій Миколайович , доктор юридичних наук, професор, начальник кафедри цивільного права Київського національного університету внутрішніх справ; Лазур Ярослав Васильович , кандидат юридичних наук, доцент, Ужгородський національний університет; Лемак Василь Васильович , доктор юридичних наук, професор, Ужгородський національний університет, завідувач кафедри теорії та історії держави і права; Марцеляк Олег Володимирович , доктор юридичних наук, професор, Харківський національний університет внутрішніх справ, начальник навчально-наукового інституту підготовки фахівців міліції громадської безпеки; Митровка Ярослав Васильович , кандидат юридичних наук, доцент, Ужгородський національний університет; Палінчак Микола Михайлович , кандидат історичних наук, доцент, Ужгородський національний університет, декан факультету міжнародних відносин Ужгородського національного університету; Петришин Олександр Віталійович , доктор юридичних наук, професор, академік Академії правових наук України, Національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого, завідувач кафедри теорії держави і права; Рогач Олександр Янович , кандидат юридичних наук, доцент, Ужгородський національний університет; Семерак Олександр Созонович , кандидат юридичних наук, професор, Ужгородський національний університет, завідувач кафедри кримінального права Ужгородського національного університету; Сідак Микола Васильович , кандидат юридичних наук, доцент, Ужгородський національний університет; Скрипнюк Олександр Васильович , доктор юридичних наук, професор, Академія правових наук України, начальник управління міжнародних зв'язків; Фазикош Василь Георгійович , кандидат юридичних наук, доцент, Ужгородський національний університет, завідувач кафедри цивільного права Ужгородського національного університету; Чечерський Віктор Іванович , кандидат юридичних наук, доцент, Ужгородський національний університет; Ярема Василь Іванович , доктор економічних наук, професор, Ужгородський національний університет, декан юридичного факультету Ужгородського національного університету.

Рекомендовано до друку Вченою радою УжНУ, протокол № 2 від 30 вересня 2010 р.

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації
серія ВК № 7992, видане Державним комітетом телебачення і радіомовлення 09.10.2003 р.

УВАЖАЕМЫЕ КОЛЛЕГИ!

Приглашаем Вас к сотрудничеству с “**Научным вестником Ужгородского национального университета. Серия Право**”

ТРЕБОВАНИЯ К РУКОПИСЯМ

Общие требования.

Научные статьи, согласно постановлению Президиума Высшей аттестационной комиссии Украины № 7-05/1 от 15 января 2003 г. “О повышении требований к профессиональным изданиям, внесенным в перечни ВАК Украины”, должны содержать такие необходимые элементы:

- постановку проблемы в общем виде и ее связь с важными научными или практическими задачами;
- анализ последних исследований и публикаций, в которых начато решения данной проблемы и на которые опирается автор, выделение нерешенных прежде частей общей проблемы, которым посвящается обозначенная статья;
- формулирование целей статьи (постановка задачи);
- изложение основного материала исследования с полным обоснованием полученных научных результатов;
- выводы из данного исследования и перспективы дальнейших разведок в данном направлении;
- аннотация и ключевые слова на украинском, русском и английском языках;
- перевод названия статьи на английский язык.

Технические требования:

- рукопись должна быть подписана автором (соавторами);
- объем статьи - не больше 12, а рецензии - не больше 4 машинописных страниц через 1,5 интервала, шрифт 14-го кегля;
- ссылка на источники делать по тексту в квадратных скобках с указанием номеров страниц соответственно источника. Например, [3, с. 234] или [2, с. 35; 8, с. 234];
- список литературы подается в конце статьи в порядке вспоминания источников согласно библиографическому Госстандарту.

К материалам просим прибавлять:

- дискету с соответствующим текстом в формате Word;
- информационную справку с указанием таких данных об авторе (соавторах): фамилия, имя, отчество (полностью), научная степень, ученое звание, научная специальность, место работы и должность, почтовый адрес (включая индекс) и контактный телефон;
- для аспирантов, адъюнктов и соискателей - рекомендацию научного руководителя или рецензию лица, которое имеет научная степень за специальностью, которая отвечает предмету исследования, и/или извлечение из протокола заседания соответствующей кафедры (отдела) с рекомендацией о печатании статьи;
- при предоставлении рецензий - один экземпляр соответствующего издания.

Язык текста статьи: украинский, российский, английский

Редакция оставляет за собой право на рецензирование, редактирование, сокращение и отклонение статей. За достоверность фактов, статистических данных и другой информации ответственность несет автор.

Перепечатывание материалов Вестника разрешается только с разрешения автора и редакции. Редакционный сбор - 35 грн. за одну страницу печатного текста.

Адрес редакции: 88000, г. Ужгород, ул. Капитульная, 26, к. 8 (кафедра конституционного права и сравнительного правоведения юридического факультета УжНУ)

тел. 8 (03122) 33738
belov_dimon@yahoo.com, harahonych@mail.ru

DEAR COLLEAGUES!

You are kindly invited to contribute your articles to ‘Naukovyi Visnyk of Uzhhorod National University. Law’

REQUIREMENTS TO MANUSCRIPTS

General Requirements.

According to the Decree of the Presidium of Higher Certification Committee of Ukraine # 7-05/1 of January 15th, 2003 academic articles must include the following parts:

- General outline of the problem and its connection with important scholarly or practical tasks;
- The study of the latest pieces of research and publications which initiate solving the problem in question, and the indication of those aspects of the problem which have not been solved yet;
- The formulation of the objectives and tasks of the article;
- The exposition of the main material of the research with complete substantiation of the results obtained;
- The conclusions and prospects of further research;
- Annotation and key words on Ukrainian, Russian and English;
- Translating of the name of the article into the English

Technical requirements:

- The manuscript must be signed by the author (co-authors);
- The size of the article must not exceed 12 typewritten pages; that of the review – 4 pages with the 1,5 interval and 14 point print;
- References must be made in the text in the square brackets with the indication of the page numbers of the corresponding source, e.g. [3, p.234] or [2, p.35; 8, p. 234].
- The list of Literature Used is given at the end of the article in the order of citation in the text according to state bibliographic standard.

You are kindly asked to supply your materials with:

- A diskette with the text in the Word format;
- The information about the author (co-authors): surname, name, second name, scholarly degree, academic status, academic speciality, place of work and position, postal address (postal code inclusive) and contact phone number;
- For post-graduate students, junior scientific assistants and graduands – research advisor’s reference or the review of the person having academic degree in the corresponding speciality as well as the extract from the minutes of the corresponding department with the recommendation to publish the article.

Language of text of the article: Ukrainian, Russian, English

The editors have the right to review, to edit, to abridge and decline articles. The author is responsible for the authenticity of facts, statistics and other pieces of information.

Re-printing of the Visnyk materials is only allowed with the author’s or editors’ permission.

Editorial collection – 35 Uah one page of printing text

Address: **88000, Uzhhorod, Kapitulna st., 26, room #8 (the department of Constitutional Law and Comparative Jurisprudence of the faculty of Law).**

tel. 8 (03122) 33738
belov_dimon@yahoo.com

ЗМІСТ

Розділ 3. Цивільне право та процес 209

<i>Бабич И.Г.</i> Суб’єктивні фактори в обов’язковому праві України	209
<i>Болдижар С.М.</i> Сімейне законодавство Закарпатської України.....	213
<i>Водяхін С.А.</i> Види документів як об’єктів цивільних правовідносин	217
<i>Галихметов І.А.</i> Процесуально-правові проблеми вирішення корпоративних спорів: теоретичні та практичні аспекти.....	222
<i>Давидова І.В.</i> Помилка та обман як умови недійсності правочину: спільні риси та відмінності.....	227
<i>Жупанин А.В., Булеца С.Б.</i> Правове забезпечення введення в Україні програми медичного страхування за віком.....	231
<i>Заборовський В.В.</i> Способи захисту прав власників бездокументарних цінних паперів.....	235
<i>Зудіхін О.В.</i> Форми захисту прав суб’єктів корпоративних відносин за цивільним законодавством України.....	238
<i>Казанцев С.В.</i> Закордонний досвід законодавчого регулювання створення та діяльності повних товариств.....	241
<i>Кетрарь А.А.</i> Здійснення авторських прав.....	245
<i>Ківалова Т.С.</i> Співвідношення зобов’язань відшкодування шкоди із зобов’язаннями зі створення загрози завдання шкоди та з безпідставного збагачення.....	249
<i>Клім С.І.</i> Деякі аспекти співвідношення аналогії закону та субсидіарного застосування цивільних норм.....	255
<i>Кізлова О.С.</i> Розмежування поняття об’єкту та предмету у заставних	259
<i>Кутателадзе О. В.</i> Договір як основна підстава виникнення права користування чужою земельною ділянкою для забудови за цивільним законодавством України.....	261
<i>Островська Л.А.</i> Судова реформа та розвиток принципів цивільного процесуального права України	264
<i>Позова Д.Д.</i> Правове становище житлово-будівельних кооперативів за радянським законодавством.....	267
<i>Приходько А.А.</i> Правова природа договору про надання послуг аварійного комісара.....	270
<i>Ревуцька І.Е.</i> Режим окремого проживання подружжя.....	274
<i>Сафончик О.І.</i> Проблемні питання розірвання шлюбу в судовому порядку.....	278
<i>Токарева В.О.</i> Деякі питання страхування творів мистецтва та антикваріату від позовів щодо законного володіння твором (страхування титулу творів мистецтва)	281
<i>Харитоновна Т.Є.</i> Права на чужу земельну ділянку: проблеми визначення співвідношення	284
<i>Церковна О.В.</i> Випадок та непереборна сила як підстави звільнення від відповідальності за порушення зобов’язання	289
<i>Цибульська О.</i> Правовідносини, що виникають внаслідок встановлення сервітуту у заповіті за цивільним законодавством України.....	293
<i>Черкаська Н.В.</i> Істотні умови договору оренди земельної ділянки, які можуть змінюватись сторонами при його поновленні	297
<i>Шимон С.В.</i> Майнові права в структурі цивільного правовідношення: теоретичний аналіз	300

Розділ 4. Господарське право та процес

304

<i>Батрин С.В.</i> Пояснення «стану підпорядкування» у корпоративному правовідношенні	304
<i>Бокоч В.</i> Правове регулювання зовнішньоінвестиційного співробітництва Закарпаття з країнами Карпатського Єврорегіону	307
<i>Грудницкая С.Н.</i> Структурно-функціональна класифікація хозяйственной правосубъектности підприємств	313
<i>Дурисва Ю.А.</i> Загальні та особливі ознаки суб'єктів господарювання комунального сектора економіки.....	320
<i>Калинюк С.С.</i> Правові засоби впливу місцевих органів виконавчої влади на економіку регіону (на прикладі Закарпатської області)	324
<i>Марек К., Гайніш Е.</i> Правове регулювання державних закупівель в ЄС.....	328

Розділ 5. Кримінальне право та процес

330

<i>Бартацук Л.П.</i> Ретроспективний аналіз забезпечення права людини на повагу до гідності у кримінальному судочинстві	330
<i>Возний В.</i> Генеза законодавства про кримінальну відповідальність за злочини проти працівників правоохоронних органів	335
<i>Гончаренко О.Г.</i> До питання щодо вдосконалення організації діяльності системи діловодства установ виконання покарань	339
<i>Дердюк Б.М.</i> Питання, які вирішуються судом у справах неосудних та обмежено осудних осіб.....	343
<i>Зеленкевич В.А.</i> Історичні етапи формування інституту кримінальної відповідальності за фіктивне підприємництво	347
<i>Кучинська О.П.</i> Здійснення правосуддя судом присяжних: за і проти.....	351
<i>Кушнір Н.П.</i> Проблеми правового регулювання порядку оскарження постанови про порушення кримінальної справи	354
<i>Рудик Д.В.</i> Кримінально-правові ознаки особи, що вчиняє незаконну приватизацію державного, комунального майна.....	357
<i>Софілканич О.В.</i> До питання криміналістичної класифікації злочинів в сфері економіки	361
<i>Сухоцька Н.В.</i> Спільність та розбіжності джерел українського і російського кримінального права (середина XVII- кінець XVIII століть)	364
<i>Хмуровська Л.С.</i> Кримінологічна характеристика осіб, які вчиняють незаконне видобування бурштину в Україні.....	369
<i>Чечель Н.О.</i> Жіноча злочинність і рецидив: деякі аспекти.....	373
<i>Яремко О.М.</i> Кримінальна відповідальність за дитячу порнографію в Україні: проблеми законодавчої регламентації та кваліфікації.....	377

Розділ 6. Адміністративне право та процес. Фінансове право

382

<i>Вівчаренко О.А.</i> Захист суб'єктивних прав на землю в контексті правової охорони земель в Україні	382
<i>Греца С.</i> Правове регулювання бюджетного відшкодування податку на додану вартість: проблемні питання українського законодавства і досвід Європейського союзу	386

ШАНОВНІ КОЛЕГИ!

Запрошуємо Вас до співробітництва з «Науковим вісником Ужгородського національного університету. Серія Право».

ВИМОГИ ДО РУКОПИСІВ:

Загальні вимоги

Наукові статті, відповідно до постанови Президії Вищої атестаційної комісії України № 705/1 від 15 січня 2003 р. «Про підвищення вимог до фахових видань, внесених до переліків ВАК України», мають містити такі необхідні елементи:

- постановку проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями;
- аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор, виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття;
- формулювання цілей статті (постановка завдання);
- виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів;
- висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку;
- анотація та ключові слова українською, російською та англійською мовами;
- переклад назви статті англійською мовою.

Технічні вимоги:

- рукопис повинен бути підписаний автором (співавторами);
- обсяг статті — не більше 12, а рецензії — не більше 4 машинописних сторінок через 1,5 інтервалу, шрифт 14го кегля;
- посилання на джерела робити по тексту у квадратних дужках із зазначенням номерів сторінок відповідно джерела. Наприклад, [3, с. 234] або [2, с. 35; 8, с. 234];
- список літератури подається наприкінці статті в порядку згадування джерел згідно з бібліографічним Держстандартом.

До матеріалів просимо додавати:

- дискету з відповідним текстом у форматі Word;
- інформаційну довідку із зазначенням таких даних про автора (співавторів): прізвище, ім'я, по батькові (повністю), науковий ступінь, вчене звання, наукова спеціальність, місце роботи і посада, поштова адреса (включаючи індекс) і контактний телефон;
- для аспірантів, ад'юнктів і здобувачів – рекомендацію наукового керівника чи рецензію особи, яка має науковий ступінь за спеціальністю, що відповідає предмету дослідження, та/або витяг з протоколу засідання відповідної кафедри (відділу) з рекомендацією про друкування статті;
- при наданні рецензій – один примірник відповідного видання.

Мова публікацій: українська, російська, англійська.

Редакція залишає за собою право на рецензування, редагування, скорочення і відхилення статей. За достовірність фактів, статистичних даних та іншої інформації відповідальність несе автор.

Передрук матеріалів Вісника дозволяється тільки з дозволу автора і редакції.

Редакційний збір – 35 грн. за одну сторінку друкованого тексту.

З питань опублікування та оплати звертатися до редакції.

Адреса редакції: 88000, м. Ужгород, вул. Капітульна, 26, к. № 8.
(кафедра конституційного права та порівняльного правознавства юридичного факультету УжНУ)

Тел: 8 (03122) 33738, 8-050-664-79-86, 8-050-966-42-80
belov_dimon@yahoo.com

висновків та додатків. Варто зазначити, що монографія вирізняється послідовністю й логічністю викладу, завершеною науковою дослідження, раціональністю структури та комплексністю дослідницького підходу.

У роботі розглядаються концептуальні підходи до поняття *банківське право Європейського Союзу*, досліджується його генезис, здійснюється предметний аналіз правових норм, які регулюють банківські відносини. Під банківським правом, на думку автора монографії, слід розуміти сукупність міжнародних, наднаціональних та національних правових норм, які регулюють відносини у сфері організації та функціонування банківської системи Європейського Союзу, створення та діяльності Європейського центрального банку, Європейської системи центральних банків, створення, ліцензування, діяльності, реорганізації та ліквідації кредитних та фінансових установ.

У роботі досліджено правове регулювання організації Європейської системи центральних банків, визначено правовий статус Європейського центрального банку, проаналізовано правове регулювання організації банківських систем країн Європи, вказано на фінансово-правовий статус центральних банків країн Європи, обґрунтовано правові засади банківського регулювання та нагляду за діяльністю кредитних інститутів в ЄС, досліджено правове регулювання діяльності кредитних установ в Європейському Союзі та країнах Східної Європи.

Проводячи вертикальний та горизонтальний порівняльно-правовий аналіз наукових доробків світових та українських науковців, *de lege lata*, та досвіду правозосудування автор дійшов до висновків щодо особливостей правового регулювання банківських відносин в ЄС, державах-членах ЄС, країнах Східної Європи.

У розрізі здійснення адаптації українського фінансового законодавства до норм та стандартів ЄС, підвищення рівня проведення фінансово-кредитної реформи в Україні, аналізуючи *de lege lata* банківських відносин

в Європейському Союзі, країнах членах ЄС та країнах Східної Європи, автором розроблено конкретні науково обґрунтовані *de lege ferenda*.

Обґрунтованою та надзвичайно нагальною є пропозиція автора монографії з метою унеможливлення колізій нормативно-правових актів та унормування банківської системи про розробку та прийняття низки законодавчих та підзаконних актів, які б урегулювали суспільні відносини у цій сфері (закони України «Про організацію та функціонування банківської системи» тощо).

Теоретична й аналітична база дослідження, використання автором широкого кола джерел монографічного, періодичного, а також спеціального характеру, докладний аналіз різних точок зору, точність відтворення тих або інших поглядів і їх критичне осмислення надають монографії цілісності, а зробленим висновкам – обґрунтованості.

Проте саме така фундаментальність дослідження правового регулювання банківських відносин в Європейському Союзі та країнах Східної Європи спонукає до роздумів і наукової дискусії щодо окремих питань, а саме щодо розподілу повноважень Національного банку України між декількома інститутами, зокрема: Державною комісією з контролю та нагляду за діяльністю кредитних та фінансових установ і Національним банком України; щодо необхідності зміни, які, однак несуть дискусійний характер і не применшують загальне позитивне враження від монографічного дослідження.

Таким чином, представлена для рецензування монографія є зразком глибокої, виваженої і коректної наукової роботи. Отримані автором висновки та зроблені пропозиції є нагальними, обґрунтованими та сприятимуть вдосконаленню банківського та фінансового законодавства України. Монографія буде цікава та корисна як науковцям правникам, так і практикуючим юристам, зокрема, у галузях адміністративного, фінансового та банківського права України.

<i>Греца Я.В.</i> Використання досвіду Європейського союзу в процесі правового регулювання податкового планування України.....	389
<i>Духневич А.В.</i> Місце сільського господарства в міжнародній торгівлі для країн-членів СОТ.....	392
<i>Коваль Д.О.</i> Генеза інституту примусу у фінансовому праві.....	396
<i>Котюк І.</i> Юридичні факти як підстава виникнення адміністративно-правових відносин.....	399
<i>Лазур Я.В.</i> Правові основи захисту прав і свобод людини в Європейському Союзі.....	403
<i>Марек К., Сідак М.</i> Договори про надання банківських послуг в Чеській Республіці.....	408
<i>Паславська О.</i> Особливості правового режиму земель в пайовому фонді сільськогосподарського виробничого кооперативу.....	410
<i>Покатаєва О.В.</i> Реформування механізму оподаткування Фонду оплати праці.....	414
<i>Сідак М.В.</i> Правовий статус центральних банків у країнах Європи: порівняльний аналіз.....	419
<i>Стеценко В.Ю.</i> обов'язкове медичне страхування у Росії (адміністративно-правове забезпечення та пропозиції для України).....	426

Розділ 7. Трудове право. Право соціального забезпечення 430

<i>Андрійє В.М.</i> Деякі аспекти трудових прав працівників.....	430
<i>Гураш В.</i> Генезис науки трудового права у Львівському університеті Яна Казимира.....	433
<i>Козак З.Я.</i> Правове забезпечення державного обліку нормативно-правових актів з охорони праці.....	437
<i>Рошканюк В.М.</i> Соціальний ризик як підстава виникнення соціально-забезпечувальних правовідносин.....	443

Рецензії 446

<i>Бисага Ю.М., Бєлов Д.М.</i> Історія Словаччини не лише для філологів-словакістів.....	446
<i>Гришук В.К.</i> Змістовний аналіз правових аспектів конституційного права людини на свободу совісті.....	449
<i>Марек К.</i> Рецензія на монографію М.В.Сідака „Фінансово-правове регулювання банківських відносин у Європейському союзі та країнах Східної Європи: порівняльний аналіз”.....	450
<i>Патакіова М.</i> Рецензія на монографію М.В.Сідака „Фінансово-правове регулювання банківських відносин у Європейському союзі та країнах Східної Європи: порівняльний аналіз”.....	451

РЕЖИМ ОКРЕМОГО ПРОЖИВАННЯ ПОДРУЖЖЯ**Ревуцька І.Е.,***викладач кафедри цивільного права
юридичного факультету**Ужгородського національного університету*

Уже в римському цивільному праві знаходимо перші норми в яких згадується про окреме проживання подружжя. Як новелла українського законодавства цей інститут закріплений в ст. 119 Сімейного кодексу України.

Ключеві слова: Сімейний кодекс, подружжя, сепарація.

Уже в римском гражданском праве находим первые нормы в которых упоминается про расдельного проживания супругов. Как новела украинского законодательства этот институт закриплен в ст. 119 Семейного кодекса Украины.

Ключевые слова: Семейный кодекс, супруги, сепарация.

Already in roman civil law we can find the first norms of the institute of separate accommodation of the married couple. As the novel of ukrainian legislation this institute is established in Art 119 of the Family Code of Ukraine.

Keywords: Family code, married couple, separation.

Інститут окремого проживання подружжя передбачений Сімейним Кодексом України (далі СК України). [1] Радянське сімейне законодавство не закріплювало положень щодо цього питання, хоча факт роздільного проживання подружжя брався судами до уваги під час поділу їхнього майна (ч. 2 ст. 28 КпШС України). Інститут роздільного проживання відомий також за зарубіжною правовою практикою, де він широко застосовується, наприклад необхідно згадати Франція, Бельгія, Італія, Іспанія, Великобританія. Що ж стосується країн Центральної та Східної Європи інститут сепарації присутній в законодавствах Польщі і України.[2, с.180]

Вперше інститут сепарації закріплювався канонічним правом, йому присвячені канони 863-866, 1378-1382 Кодексу канонів східних церков.[3, с.452] Варто згадати римський сімейний лад, який вважається настільки не типовим, що називав його «винятковим досягненням» римського народу. Вивчення особливостей римської сім'ї зберігає актуальність і донині, оскільки сучасне шлюбне право європейських країн також ґрунтується насамперед на розуміннях основних положень римського права.

В часи Римської імперії знаходимо згадки про існування інституту розлучення. В правовій науці підтримується думка існування свободи розлучень. До такого твердження можна приєднатися, але підходити до цього необхідно досить виважено. Справа в тому, що на початку розвитку римської держави свобода розлучень хоча і не була офіційно обмежена, але суспільством не сприймалася. Крім того, лише чоловіки могли ініціювати розлучення. Аналізуючи текст законів XII таблиць можна дійти висновку, що свобода розлучень характерна для раннього римського права. І необхідно зазначити, що розлучення в стародавню епоху були поодинокими. Суспільна думка, авторитет сімейної влади та сімейних судів, а також вплив цензорів заважали зловживанням цією свободою. Зловживання свободою розлучень з'явилися і досягли дійсно страшних маш-

табів наприкінці періоду республіки. Історики того періоду та сучасні романисти надають нам багато прикладів аморальної поведінки представників стародавнього римського суспільства. Можна зробити висновок, і цьому є підтвердження, що саме в той період різко збільшилася кількість розлучень.[4, с.113] Так, для вирішення цієї проблеми у 1563 році Тридентський собор Римської католицької церкви остаточно заборонив розлучення: «Того, що з'єднав Господь, не може роз'єднати людина». Замість розірвання шлюбу було дозволено «відлучення від стола і ложа». Суть такого відлучення полягала у дозволі подружжю жити окремо. Відлучення від стола означало припинення майнових відносин між ними, зокрема звільнення чоловіка від обов'язку утримувати дружину. Відлучення від ложа означало припинення права та обов'язку на інтимні стосунки між подружжям, започаткувало призупинення «небатьківства» чоловіка щодо дитини, зачатой в період такого відлучення.[5, с.234] Це називалося *separatio a mensa et thono*, тобто сепарація як тепер називають правники.

Варто зазначити, що питанням сепарації в Україні займається ряд вчених таких як Н.А. Аблітіпова[6], В. Калітенко [7], С.М. Лепих [8], З.В. Ромовська [5], Я.М. Шевченко [9] та М. Ясинок [10]. Але думки вчених, які вони обґрунтовують в своїх працях не є однаковими. Так В. Калітенко і Я.М. Шевченко виступають проти даного інституту і вважають недоцільним його застосування в СК України. В. Калітенко висловила свою думку наступним чином: «якщо дружина і чоловік не мають можливості або не бажають проживати спільно, немає необхідності зберігати такий шлюб.»[7, с.192]. А прихильником даного інституту і безпосереднім розробником нині діючого СК є З.В. Ромовська. Також її позицію підтримують Н.А. Аблітіпова, С.М. Лепих і М. Ясинок, останній розглядає процесуальні питання застосування даного інституту.

Інститут окремого проживання подружжя передбачений вперше у СК України та вимагає загального

можна не погодитись з іншими цивілістами, коли вони говорять, що в основі правової охорони визначальними є принципи забезпечення непорушності та здійснення цивільних прав і заходи, спрямовані на попередження порушень цих прав. Захисні норми спрямовані насамперед на відновлення порушеного права та усунення перешкод у його здійсненні шляхом вчинення відповідних дій [4, С. 35].

На відміну від ЦК, норми ЗК включають як регулятивні норми в сфері охорони земель, так і охоронні норми (Розділ 5 ЗК «Гарантії прав на землю», Розділ 8 «Відповідальність за порушення земельного законодавства» тощо). В цьому контексті М.О.Фролов справедливо вказує, що охорона землі як природного ресурсу одночасно є і охороною правомочностей власника землі та землекористувача, оскільки такі правомочності виникають саме щодо землі як природного ресурсу і як об'єкта правовідносин використання земель на різних правових титулах [5, С. 512]. Науковці справедливо зазначають, що система охорони прав на землю (з точки зору нормативного регулювання) охоплює не тільки сукупність норм 6 розділу ЗК «Охорона земель» та 5 розділу цього Кодексу «Гарантії прав на землю», а набагато ширший спектр нормативного регулювання. Справедливо зазначають, що серцевиною охорони земель є організація їх раціонального використання. Тому нормативне закріплення обов'язків власників і землекористувачів займає важливе місце загальноохоронюваних нормах ЗК [6, С. 240-241].

Не можна не погодитись з висновком, що правова охорону земель слід розглядати як: окремий інститут земельного права та законодавства; один із визначальних принципів земельного права; юридичну гарантію у правовому механізмі захисту земельних прав; систему юридичних обов'язків учасників земельних правовідносин; елемент правового режиму земель; форму управлінської діяльності у сфері використання, відтворення та збереження земель; сукупність юридичних процедур із відповідними стадіями та етапами [5, С. 512]. Отже, точки зору структурної побудови ЗК, система правової охорони земель міститься у різних главах і розділах Кодексу, що визначають повноваження органів влади, статус власників, гарантії прав на землю тощо. В зв'язку з викладеним, видається, що охоронні норми, які регламентують систему засобів захисту безпосередньо пов'язані з регулятивними земельно-правовими нормами, певним чином їм підпорядковані, оскільки невиконання особою обов'язків, заборон, встановлених регулятивними нормами, може бути підставою юридичної відповідальності.

Земельно- або цивільно-правовий захист суб'єктивних прав може реалізовуватись лише за допомогою конкретних правових засобів. ЗК містить спеціальний перелік конкретних правових засобів, якими може скористатися особа для захисту суб'єктивного права. Так, частина 3 статті 152 ЗК встановлює, що захист прав громадян та юридичних осіб на земельні ділянки здійснюється шляхом:

а) визнання прав;

б) відновлення стану земельної ділянки, який існував до порушення прав, і запобігання вчиненню дій, що порушують права або створюють небезпеку порушення прав;

в) визнання угоди недійсною;

г) визнання недійсними рішень органів виконавчої влади або органів місцевого самоврядування;

г) відшкодування заподіяних збитків;

д) застосування інших, передбачених законом, способів.

Встановлений в ЗК перелік способів захисту права власності на землю не є вичерпним і в деяких випадках збігається з переліком основних способів захисту цивільних прав, наведених у статті 16 ЦК. На відміну від ЗК законодавець встановив в ч. 2 ст. 16 ЦК, що суд може захистити цивільне право або інтерес іншим способом, що встановлений договором або законом. Видається, що договірний спосіб захисту у земельних відносинах хоча прямо і не передбачений ЗК, втім такий підхід до захисту суб'єктивних прав на землю цілком виправданий і відповідає змісту гарантії прав на землю.

Перелічені засоби захисту можуть бути доповнені через систему договірних відносин, оскільки на сьогодні Законами України передбачені й інші засоби захисту цивільних прав та інтересів в сфері земельних відносин.

Так, наприклад, цивільно-правовий захист права власності на землю не виключає стягнення з особи, яка порушила право, відповідно до закону або договору, – неустойки (штрафу, пені); відшкодування моральної шкоди. Відповідно до статті 55 Конституції України [7] кожен має право будь-якими не забороненими законом засобами захищати свої права і свободи від порушень і протиправних посягань. Нажаль, цей конституційний принцип не знайшов адекватного втілення у ЗК, оскільки ст. 152 цього кодексу встановлює дозвільний вибір способів захисту прав у земельних відносинах. В умовах перманентної судово-правової кризи інститут самозахисту мав би бути альтернативою юрисдикційним засобам захисту, але ЗК він не відомий. В цьому контексті набуває важливого значення тотожності інституту в кримінальному та цивільному законодавстві.

Інститут необхідної оборони за кримінальним законодавством або правовий інститут крайньої необхідності не вичерпує самозахист цими двома випадками. Кримінальний кодекс України дає вичерпний перелік можливості здійснення самозахисту суб'єктивних прав. Дещо інакше вирішено питання самозахисту в ЦК. В частині 1 статті 19 ЦК вперше розкривається це поняття – самозахистом є застосування особою засобів протидії, які не заборонені законом та не суперечать моральним засадам суспільства. Способи самозахисту можуть обиратися самою особою чи встановлюватися договором або актами цивільного законодавства. Виникає питання: чи допустимо екстраполювати правила самозахисту цивільних прав на земельні відносини, зокрема на способи захисту прав на земельну ділянку. На нашу думку, це допустимо і бажано, особливо в договірних відносинах. В той же час не можна не помітити доволі загальне визначення інституту самозахисту в

РОЗДІЛ 6.

АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО ТА ПРОЦЕС. ФІНАНСОВЕ ПРАВО

ЗАХИСТ СУБ'ЄКТИВНИХ ПРАВ НА ЗЕМЛЮ
В КОНТЕКСТІ ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ ЗЕМЕЛЬ В УКРАЇНІ

Вівчаренко О.А.

*кандидат юридичних наук, доцент,
заступник директора Юридичного інституту
Прикарпатського національного університету
імені Василя Стефаника,
Заслужений юрист України*

У статті глибоко розкривається інститут самозахисту в земельному законодавстві. Більш того, відкривається також значення охорони, захисту, самозахисту, використання земель, засобу захисту, визнання прав.

Ключові слова: охорона, захист, самозахист, використання земель, засоби захисту, визнання прав, набувальна давність.

В статті глибоко розкривається інститут самозахисту у земельному законодавстві. Боле того, відкривається також значення охорони, захисту, самозахисту, використання земель, засоби захисту, визнання прав.

Ключевые слова: охрана, защита, самозащита, использования земель, средства защиты, признания прав.

In this article is discovered institute of self-protection in the land law. Also, is talked about protection, security, self-protection, land use, way of protection, and rights recognition meaning.

Keywords: security, protection, self-protection, land's use, way of protection, rights recognition.

Земельно-правові норми розділу VI «Охорона земель» Земельного кодексу України (далі – ЗК) [1] за своєю функціональною спрямованістю є не охоронними, а регулятивними та встановлюють обов'язки суб'єктів земельних відносин, визначають заборони, визначають у нормах-дефініціях поняття охорони земель, поняття рекультивативних порушених земель, поняття техногенно забруднених земель. З іншого боку, відповідно до нормативного визначення поняття охорони земель (ст. 162 ЗК), охорона земель передбачає існування системи правових заходів, спрямованих на захист від певних загроз. На нашу думку, в цьому випадку допустимо говорити про систему засобів захисту суб'єктивних прав на землю як складову охорони земель в Україні. Видається, що правовий захист є однією із найбільш важливих та ефективних гарантій повноцінної реалізації особою суб'єктивного права на землю, є домінуючою в системі охорони земель. Ця теза буде більш зрозумілою, якщо звернутися до нормативного визначення в ст. 2 ЗК поняття земельних відносин як суспільних відносин щодо володіння, користування і розпорядження землею. Таким чином, виконання суб'єктами земельних відносин земельно-правових обов'язків, заборон в сфері охорони земель відбувається через призму їх правомочності володіння, користування та розпорядження.

Звісно, правові заходи, про які йдеться у ст. 162 ЗК, не обмежуються регулятивними нормами, оскільки

лише в комплексному поєднанні регулятивних і охоронних норм можна гарантувати виконання правовими засобами завдань охорони земель, визначених в ст. 163 ЗК, а саме: забезпечення збереження та відтворення земельних ресурсів, екологічної цінності природних і набутих якостей земель.

Відомо, що охоронні норми спрямовані на регламентацію засобів не лише юридичної відповідальності, але й засобів (способів) захисту суб'єктивних прав. В цьому контексті спробуємо проаналізувати окремі правові проблеми щодо способів захисту прав на земельні ділянки в контексті нормативно визначених завдань охорони земель в Україні.

Перш за все необхідно зазначити, що в зв'язку з можливим субсидіарним застосуванням Цивільного кодексу України (далі – ЦК) [2] до врегулювання відносин в сфері охорони земель, в літературі окремими авторами робиться застереження, що суть правового захисту в правовій літературі трактується неоднозначно [3, С. 232]. Зазначається, що правовий захист нерозривно пов'язаний з правовою охороною. Так у ст. 16 ЦК України йдеться про захист та способи захисту цивільних прав, а термін «охорона» вживається у статтях, що регулюють особисті немайнові відносини [3, С. 233]. Видається, що такий підхід про співвідношення правової охорони з правовим захистом занадто спрощений. Не

правового аналізу основ римського сімейного права, судової практики України, виявлення недоліків і на думку автора саме через це вибрана тема є актуальною для розгляду на даному етапі розвитку українського суспільства та його європізації.

Головним завданням, які автор поклав перед собою при написанні статті є правовий аналіз інституту окремого проживання подружжя, його законодавче закріплення та аналіз судової практики. Зважаючи на те, що даний інститут є нововведенням в СК України в ньому присутні ряд питань і проблем, які потребують врегулювання.

Мета даної статті є виявленням недоліків і прогалин у сімейному законодавстві і зв'язку із встановленням інституту окремого проживання подружжя, а також шляхи їх подолання.

Вперше інститут сепарації в українському законодавстві з'являється після ратифікації Верховною радою України Угоди між Україною і Турецькою республікою «Про правову допомогу та співробітництво в цивільних справах». І безпосередньо один із пунктів цієї угоди стосувався сепарації. Після чого і з'являються думки, щодо запровадження режиму окремого проживання подружжя і в СК України.[11]

За національним законодавством інститути окремого проживання та розірвання шлюбу мають самостійний характер, оскільки рішення про розірвання шлюбу суд приймає, якщо його подальше збереження суверенить істотним інтересам одного з подружжя чи їхніх дітей, а підставою для встановлення режиму окремого проживання подружжя є згідно зі ст. 119 СК України неможливість чи небажання дружини і (або) чоловіка проживати спільно. За відсутності взаємної згоди подружжя на встановлення сепарації волевиявлення одного з них має бути обґрунтованим. Наприклад, перебування одного з подружжя у тривалому відраженні, на заробітках, його навчання в іншому населеному пункті не може слугувати обґрунтуванням вимоги про застосування судом розглядуваного інституту [6].

Суд може постановити рішення про встановлення для подружжя режиму окремого проживання, якщо виявить розлад подружніх відносин у духовній, фінансовій і фізичній площинах або хоча б в одній з них. Запозичення цього інституту з канонічного права обумовило застосування для тлумачення у судовій практиці зазначеного розладу таких підстав, окреслених церквою, як чужолозтво (зрада одного з подружжя); реальна загроза життю та здоров'ю одного з подружжя (бійки, знущання, інші ситуації); загроза душі одного з подружжя чи їхніх дітей (наприклад, перебування іншого з подружжя у секті, примушування ним інших членів сім'ї до цього); небезпека для спільних дітей (наприклад, знущання над ними, примушування їх до бродяжництва, безвідповідальне ставлення до них); інші підстави, які впливають із канонів 863-866[3, с.453].

Для більш детального виявлення недоліків при встановленні режиму окремого режиму проживання автор проаналізував судову практику України за період 2004-2010 і дійшов висновку, що більшість цивільних

справ з вимогою про встановлення режиму окремого проживання подружжя було задоволено. Найбільш частіше підставою для встановлення такого режиму при поданні позовної заяви зазначається необхідність часу для врегулювання конфліктів, що виникли між подружжям, проаналізувати стосунки і в результаті вирішити долю шлюбу. Так, у справі № 7306481 від 12.11.2009 року, який розглядалася Барським районним судом Вінницької області, підставою встановлення режиму окремого проживання були релігійні погляди дружини, які не одобрювали розлучення [12]. Інша судова справа №2372957 від 19.09.2007 року, яка розглядалася Куликівським районним судом Чернігівської області суд визнав підставою встановлення такого режиму вагітність жінки. Гарантією дотримання прав жінки при встановленні такого режиму є не можливість розлучитися під час вагітності дружини та на протязі року після народження дитини. Тому як альтернативний варіант подружжя для вирішення цієї проблеми звернувшись до суду для встановлення режиму окремого проживання на цей період [13].

Зарубіжна судова практика застосовує також інститут сепарації за наявності таких обставин, як хвороба одного з подружжя (наприклад, психічна, коли перебування з такою особою є небезпечним, або безпліддя), відмова одного з подружжя від співжиття, алкоголізм, наркоманія дружини або чоловіка, велика різниця між ними у віці та зумовлені цим розбіжності у поглядах, належність одного з подружжя до різних сект чи субкультур, інших приводів, що призвели до розладу відносин між подружжям. Оцінюючи можливість задоволення прохання подружжя чи одного з них, суд повинен встановити, чи не зашкодить таке рішення істотним інтересам спільних дітей цих осіб. З урахуванням цього у Сімейному та опікунському кодексі Польщі зазначено, що благо спільних малолітніх дітей подружжя є перешкодою для постановлення рішення про сепарацію.

У сімейному праві відсутня аналогічна норма. Однак зазначене положення впливає з принципу охорони дитинства. Суд також повинен встановити фактичні взаємини сторін і переконатись у доцільності встановлення для подружжя режиму окремого проживання ще й для того, щоб сепарація не стала формальним засобом вирішення спірних майнових питань. Наприклад, у тому випадку, якщо один із подружжя з метою одержання значних доходів і набуття у власність цінного майна для уникнення режиму спільності звертається до суду з позовом про встановлення режиму окремого проживання на певний час чи безстрокове і це є єдиним обґрунтуванням звернення, суд повинен відмовити у задоволенні позову.[6]

У позовній заяві про встановлення режиму окремого проживання позивач може також поєднати вимоги щодо визначення місця проживання дітей, питання про спільне житло чи виселення зі свого житла другого з подружжя, який вселився у це житло у зв'язку з укладенням шлюбу, надання утримання йому чи спільним дітям подружжя. Якщо вести мову про процесуальні моменти, то треба визнати, що поряд із загальними положен-

нями позовного провадження у даній категорії справ доцільною є вимога суду щодо обов'язкової особистої явки обох сторін у судові засідання для з'ясування фактичних обставин справи. Викликає інтерес ситуація, за якої один із подружжя звертається до суду з позовом про встановлення режиму окремого проживання, а другий – з зустрічним позовом про розірвання шлюбу (при цьому навіть підстави вимог можуть переплітатися). Рішення суду в такому разі знову ж таки повинно ґрунтуватися на врахуванні того, чия вимога є виваженою, можливість збереження шлюбу в майбутньому, а також інтересів дітей.

У ст. 119 Сімейного кодексу передбачена можливість встановлення судом сепарації не тільки за позовом одного з подружжя, а й за заявою подружжя, яке досягло спільної згоди. Уявляється, що за наявності у подружжя спільних дітей у Кодексі треба закріпити вимоги до змісту такої заяви. Для визначення вимог можна застосувати аналогію закону. Зокрема, за аналогією зі ст. 109 СК сторони мали б подавати до суду договір про те, з ким із них будуть проживати діти, яку участь у їх вихованні братиме той з батьків, хто проживатиме окремо, або викладати шляхи спільного вирішення цього питання у заяві. Крім того, за наявності спільного житла у заяві мали б бути викладені міркування щодо порядку користування ним або того, хто з подружжя залишиться проживати в ньому. Інакше треба вважати, що між сторонами існує спір і вони не дійшли остаточної згоди щодо встановлення режиму окремого проживання. У рішенні суд повинен надати відповідь.

Зауважимо, що до внесення доповнень до Цивільного процесуального кодексу України, зокрема включення до нього глави «Встановлення режиму окремого проживання подружжя», справи зазначеної категорії можуть розглядатися лише за загальними правилами окремого провадження. Водночас за відсутності спільних дітей і наявності згоди подружжя на сепарацію підстави встановлення режиму окремого проживання не мають важливого значення. Саме тому С.М. Лепих вважає, що доцільним було б застосування спрощеного порядку, а саме: включення розгляду цих справ до компетенції органів реєстрації актів цивільного стану, як і при розірванні шлюбу за зазначених обставин [8, с.129].

Щодо правових наслідків встановлення режиму окремого проживання, то треба зазначити, що згідно з імперативною вказівкою ст. 120 СК України при цьому права та обов'язки подружжя не припиняються. Сепарація не є різновидом припинення шлюбу. Норми про неї включені до глави 11 «Припинення шлюбу» лише за спорідненістю з інститутом його розірвання. Сепарація не звільняє від збереження подружньої вірності, її встановлення не дає права на укладення іншого шлюбу. Тому виникає питання: чи можна проживання одного з подружжя з іншою особою у цей період розглядати як конкубінат, тобто фактичні шлюбні відносини, адже особа може бути членом лише однієї сім'ї?

Відповідно до СК України сім'я створюється на підставі шлюбу, кровного споріднення, усиновлення, а

також на інших підставах, не заборонених законом і таких, що не суперечать моральним засадам суспільства. Уявляється, що оціночний характер поняття «моральні засади» все ж таки не повинен породжувати дискусій щодо вирішення зазначеного питання. Норми сімейного законодавства відповідають певним моральним засадам суспільства. Оскільки законодавець закріпив принцип моногамії в шлюбних відносинах, перебування одного з сепарованого подружжя в конкубінаті з іншою особою суперечить моральним засадам суспільства. Тому такі відносини не можуть вважатися сімейними. Згідно зі СК України подружжя вважається сім'єю і тоді, коли дружина та чоловік з поважних причин не проживають спільно. А сепарація є досить поважною причиною.[8]

Відповідно до ст. 119 СК України режим окремого проживання припиняється у разі поновлення сімейних відносин або за рішенням суду на підставі заяви одного з подружжя. Наприклад, при реєстрації народження дитини, зачатої і народженої після поновлення сімейних відносин, орган реєстрації актів цивільного стану, керуючись рішенням суду про сепарацію, цілком обґрунтовано вимагатиме від батька заяви про визнання батьківства. Якщо батько – чоловік дружини відмовиться від такого визнання, то для матері залишиться лише шлях судового визнання батьківства. Тому, вважаємо, що припинити режим окремого проживання можна лише за рішенням органу, який його встановив. Формальна сепарація повинна припинятися формально, а фактична – фактично, тобто сприятиме вже вищезазначене уникненню непорозуміння і різного тлумачення законодавства на практиці.

Безперечно, виникатимуть проблеми зі співвідношенням розглядуваного інституту з розірванням шлюбу, триватимуть дискусії щодо доцільності запровадження зазначених норм у національне законодавство. Але якщо цей інститут дозволить вберегти хоча б якийсь відсоток одружених від прийняття поспішних, невважених рішень розірвати шлюб, це стане незаперечним обґрунтуванням необхідності правового регулювання механізму функціонування поряд з іншими ще й такого нового елементу свободи шлюбу, як сепарація.

Проаналізувавши основи римського сімейного права та інститут сепарації як норму СК України ми дійшли висновку, що режим окремого проживання подружжя є доречним і потрібним українському суспільству. Підтвердження цим словам є те, що Україна є християнською державою і це є одним із інститутів для збереження сім'ї. Ми погоджуємося з думкою З.В. Ромовської, що сепарація – це лише крок до розлучення, але ще несама розлучення; це період часу з плином якого колишні кривди можуть здатися дрібязковими. [5, с.234] Так при встановленні режиму окремого проживання подружжя не порушує обітницю дану в церкві (тобто дотримується свої релігійних переконань) і приймає виважене часом рішення. Таким чином ми дійшли висновку, що цей інститут є необхідний для українського суспільства, а його включення до СК України є надзвичайно доречним.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Нікітенко С.В. Профілактика корисливих та корисливо-насиленницьких злочинів, скоєних жінками на тлі наркоманії: Автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.08 – Х.: Нац. ун-т внутр. справ, 2004. – 23 с.
2. Блага А.Б. Кримінологічні особливості жіночої злочинності в Україні: Автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.08 – Х.: Нац. ун-т внутр. справ МВС України., 2000. – 23 с.
3. Кримінологія: учебник / под ред. В.В. Кудрявцева, В.Е. Эминова. – Изд. 3-е, перераб. и доп. – М.: Юристъ, 2007. – 736 с.
4. Преступность и реформы в России / Под ред. А.И. Долговой. – М.: Юристъ, 1998. – 333 с.
5. Кримінологія: Загальна і Особлива част.: Підручник/ І.М.Даньшин, В.В.Голіна, О.Г.Кальман, О.В.Лисосед. – Х.: Право, 2003. – 352 с.
6. Кузнецова Н.Ф. Преступление и преступность. – М., 1969. – 174 с.
7. Курс советской криминологии. Предмет. Методология. Преступность и ее причины. Преступник. – М.: Юрид. лит., 1985. – 416 с.
8. Овчинников Б.Д. Вопросы теории криминологии. – Л.: ЛГУ, 1982. – 135 с.
9. Карпец И.И. Преступность: иллюзии и реальность. – М.: Росс. право. – 1992. – 431 с.
10. Кузнецова Н.Ф. Проблемы криминологической детерминации. – М.: Издат. МГУ, 1984. – 253 с.
11. Конев А.А. Преступность в России и ее реальное состояние. – Н.Новгород: Сэтрик. – 1993. – 324 с.
12. Волошина Н.А. О системном подходе к изучению сущности преступности//Вопросы борьбы с преступностью. – М., 1972. – Вып. 15. – С.15-21;
13. Стручков Н.А. Преступность как социальное явление. – Л., 1979. – 142 с.
14. Забрянский Г.И. Преступность как отражение социальной действительности // Вестник МГУ Сер. 11 "Право". – 1990. – № 3. – С. 45-51
15. Морозов О.Ю. Рецидив преступлений и рецидивная преступность женщин : Дис... канд. юрид. наук: 12.00.08. – М.: РГБ, 2003. – 189 с.
16. Антонян Ю. М. Преступность среди женщин. – М.: Росс. Право, 1992. – 256 с.
17. Криминология. Словарь – справочник. / Составитель Х.Ю. Кернер. Пер.с немецкого. – М., 1998. – 273 с.
18. Голоднюк М.Н. Криминологическая характеристика женской преступности: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. – М., 1975. – 22 с.
19. Серебрякова В.А. Особенности женской преступности и ее предупреждение. – М., 1984. – 106 с.
20. Степанова І.Б., Явчунівська Т.М. Криминологическая характеристика рецидивной преступности женщин // Правоведение. – 2004: – № 2 (253). – С.96-102
21. Батиргарєва В. Жіноча рецидивна злочинність в Україні: криминологічний аналіз сучасного стану // Вісник Академії правових наук України. – 2005 – №3 (42). – С. 200-211
22. Голіна В.В. Жіноча злочинність в Україні: характеристика і попередження // Проблеми законності: Респ. міжвідом. наук. зб./ Відп. Ред.. В.Я. Тацій. – Х., 1998. – Вип.33. – С.140-147

такої ознаки як перевезення порнографічних предметів, оскільки це поняття охоплюється терміном переміщення. Поняття збут порнографічних предметів охоплюється поняттям їх розповсюдження, отже його теж недоцільно включати як різновид можливих злочинних дій «дитячої порнографії». На відміну від «дорослого порно» «дитячим порно» мають охоплюватися ввезення в Україну, виготовлення, зберігання та переміщення без мети розповсюдження (збуту) [17; с. 6]. Адже, як уже зазначалося раніше, однією із характерних рис криміналізації дитячої порнографії є тенденція до встановлення відповідальності за просте зберігання екземплярів порнопродукції із зображенням дітей (навіть для особистого користування).

Суб'єктивна сторона досліджуваного нами складу злочину, як правило, полягає у прямому умислі. Однак, примушування неповнолітнього до створення порнографічних предметів, може вчинюватися і з необережності. Це стосується випадків, коли винний повинен був усвідомлювати, що така особа не досягла повноліття. При цьому потрібно чітко з'ясувати особливості інтелектуального та волевого моментів умислу [17; с. 6]. Адже при вчиненні даного злочину особа усвідомлює суспільну небезпеку своїх дій, порнографічний характер предметів «дитячого порно».

Як відомо, у класичній структурі складу злочину мета виступає факультативною ознакою його об'єктивної сторони. У контексті складу злочину «дитяча порнографія» мета виконуватиме неоднозначну роль: за умови ввезення в Україну, виготовлення, зберігання, перевезення, переміщення – обов'язкова ознака, а за умови зберігання – факультативна ознака.

За умови тих форм діянь об'єктивної сторони, котрі вимагають обов'язковою конструктивною ознакою складу злочину мету – збут і розповсюдження – у випадку відсутності цієї мети відсутній і склад злочину. Що ж стосується зберігання порнографічної продукції за участі дітей як порно-акторів, то сам факт наявності такої продукції, навіть без мети збуту та розповсюдження, утворює небезпеку для суспільства, а відповідно містить склад злочину. Така позиція законодавця є схвальною.

Суб'єктом злочинних дій, що утворюють об'єктивну сторону «дитячого порно» може бути фізична осудна особа, якій на момент вчинення злочину виповнилося вісімнадцять років. Цілком слушною є позиція деяких українських правників стосовно виділення в рамках даного складу злочину спеціального суб'єкта злочину. «Мова в зв'язку з цим йде про вчителів, вихователів, батьків або осіб, що їх замінюють (опікуни, піклувальники)» – твердить О. Рябчинська [17; с. 6]. Український науковець переконана, що в тому разі, коли перелічені особи вчинюють злочинні дії, котрі охоплюються «дитячою порнографією», значно підвищується суспільна небезпека вчиненого, адже ці особи зловживають певними правами, якими вони наділені стосовно неповнолітніх у зв'язку з вихованням, утриманням, до-

глядом за ними тощо. Проте, на нашу думку, спеціальний суб'єкт злочину в контексті даного складу злочину має виконувати роль кваліфікуючої ознаки. Участь вище згаданих суб'єктів у вчиненні «дитячої порнографії» має каратися більш суворіше, ніж участь в таких діях загального суб'єкта злочину.

Поряд із спеціальним суб'єктом *кваліфікованими ознаками* даного злочину можуть бути: розповсюдження дитячої порнографії з використанням засобів комп'ютерної техніки; повторність; вчинення злочину за попередньою змовою групою осіб; вчинення злочину організованою групою; з отриманням доходу у великому розмірі; з отриманням доходу в особливо великому розмірі; стосовно особи, яка не досягла чотирнадцятирічного віку; коли діяння носять особливо принизливий і цинічний характер.

Таким чином, кримінально-правовий аналіз норм міжнародного та національного законодавства України свідчить про невідповідність нашого законодавства вимогам міжнародної спільноти щодо кримінальної відповідальності за «дитячу порнографію» та про необхідність виділення її зі ст. 301 у окрему статтю КК України.

Суспільні відносини на котрі посягають злочинні діяння, що охоплюються «дитячим порно» дають підстави залишити даний склад злочину у Розділі XII «Злочини проти громадського порядку та моральності» КК України. Так як і «доросле порно» воно посягає на громадський порядок та моральність, проте ґрунтованих на повазі до прав кожної дитини, насамперед, права на фізичне та психічне здоров'я. На відміну від «дорослого порно» «дитяча порнографія» як самостійний склад злочину містить два об'єкти. Її факультативним безпосереднім об'єктом є психічне та фізичне здоров'я конкретної дитини.

Не співпадають у «дорослій» та «дитячій» порнографіях і форми об'єктивної сторони. В супереч ратифікованих Україною норм міжнародного законодавства український законодавець залишає поза увагою розподіл, експорт, пропозицію та продаж як обов'язкові ознаки об'єктивної сторони «дитячого порно». Із суб'єктивної сторони «дитяче порно», на відміну від «дорослого», вчиняється як із прямим умислом, так і з необережності (коли суб'єкт злочину помиляється у віці потерпілого) та не завжди має на меті збут чи розповсюдження «порно продукції». У «дитячій порнографії» необхідно виділити як загальний, так і спеціальний суб'єкт злочину (вчителі, вихователі, батьки або особи, що їх замінюють).

Кваліфікуючими ознаками складу злочину «дитяча порнографія» необхідно визнати спеціальний суб'єкт злочину; розповсюдження дитячої порнографії з використанням засобів комп'ютерної техніки; повторність; вчинення злочину за попередньою змовою групою осіб; вчинення злочину організованою групою; з отриманням доходу у великому розмірі; з отриманням доходу в особливо великому розмірі; щодо особи, яка не досягла чотирнадцятирічного віку; коли діяння носять особливо принизливий і цинічний характер

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Сімейний кодекс України: науково – практичний коментар \З. В. Ромовська\ [3-тє вид.] – К. : Правова єдність, 2009 – 432 С.
2. Каспшик П. Сепарація подружжя в польському праві. Аналіз положень, спроба оцінки функціонування\ Вісник Львівського університету. Серія юридична. – Львів, 2006. – С. 180.
3. Кодекс канонів східних церков / Пер. з лат. Й.Кобів. – Рим, 1993. – С. 451–453.
4. Римское частное право: Учебник/ Под ред. проф. И.Б. Новицкого и проф. И.С. Перетерского. – М.: Юриспруденция, 2002. – С. 113
5. Ромовська З.В. Українське сімейне право: підручник. – К. : Правова єдність, 2009. – с.234
6. Аблягіпова Н.А. «Сепарація як крок до розірвання шлюбу» \ Н. А. Аблягіпова\ Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ – 2008р. №3 [електронний ресурс] режим доступу http://www.nbuu.gov.ua/Portal/Soc_Gum/Nvlduvs/2008_3/08anadrs.pdf
7. Науково-практичний коментарій Сімейного Кодексу України / За ред. Ю.С. Червоного. – К., 2003. – С. 192
8. Лепих С.М. «Інститут сепарації: проблеми застосування» \С.М. Лепих\ Право України - 2003 р. – №3. – С.129 – 130.
9. Шевченко Я. М. Проблема нового Сімейного кодексу України\Проблеми законності. – Вип. 63. – Харків - 2003. – С. 7
10. Ясинок М. «Режим окремого проживання подружжя : новий вид справ у окремому провадженні» \ М. Ясинок\ Право України – 2008 - №5.
11. Угода між Україною і Турецькою республікою «Про правову допомогу та співробітництво в цивільних справах» 5 липня 2001р. [Електронний ресурс] режим доступу: \http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?user=c369
12. Справа №7306481 від 12.11.2009р. Барський районний суд Вінницької області [Електронний ресурс] Режим доступу: \www.Reyestr.court.gov.ua\
13. Справа № 2372957 від 19.09.2007р. Куликівський районний суд Чернігівської області [Електронний ресурс] Режим доступу \http://www.Reyestr.court.gov.ua\

